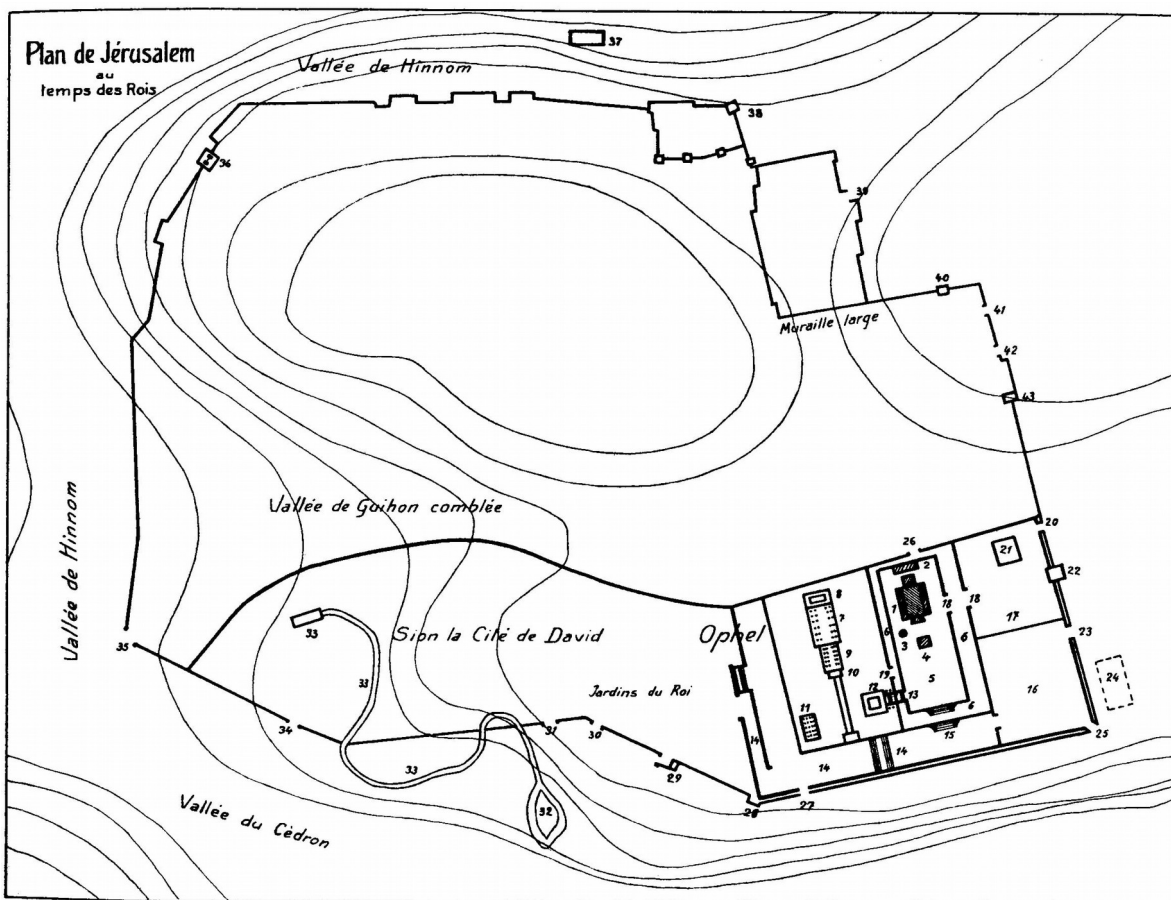

Bedevaartpsalmen

Als aanloop vertrekken we van psalm 48. Een groep pelgrims bereikt de laatste hoogte voor Jeruzalem en ziet ineens de stad in al haar luister voor zich liggen. We moeten hierbij aan een ommuurde stad denken, zoals ook onze middeleeuwse steden nog waren. Het is het moment om te zingen: *Groot Is onze God, hoog geprezen, in zijn heilige stad op de berg, een vreugde voor heel de wereld. Op de Sion heeft Hij, de machtige Koning, zijn stad. Hij woont hier als in een burcht, ja Hijzelf is haar bolwerk*¹.

Toekomstvisioen

Zoals nu de bedevaartgangers onder de indruk komen van die muren, zo verging het vroeger ook de vijandige legers: *Koningen hadden zich aaneengesloten en rukten gezamenlijk tegen haar op. Pas hadden ze haar gezien, of ze sloegen in paniek op de vlucht. Siddering had hen aangegrepen, zoals kramp een barende vrouw overvalt, zoals een orkaan een Fénicisch galjoen versplintert*². Koningen dus, die al heel wat versterkte steden hebben gezien en er een puinhoop van gemaakt hebben, druipen bij het zien van dié stad zonder vechten af! Je kunt hierbij denken aan de Assyriërs, die in 701 de belegering van Jeruzalem hadden opgegeven. Maar veeleer is dit een

1 Psalm 48: 2-4.

2 Psalm 48: 5-8.

toekomstvisioen waarbij gedacht wordt aan het definitieve einde van alle machten die nu nog het koninkrijk Gods en de ware menselijkheid bedreigen. Weer komen nu de bedevaartgangers op de voorgrond: *Wij hadden het alleen maar gehoord, maar nu zien wij het zelf: onze God, de Heer der hemelse machten, Hij heeft zijn stad voor eeuwig bevestigd. Straks vieren wij dankbaar, God, binnen uw tempel de liefde waarmee Gij onze God zijt. Mét uw naam moet uw lof tot de verste grenzen der aarde weerklinken. Heil en gerechtigheid brengt Gij tot stand : daarom is de Sion vol vreugde, daarom jubelen ook de steden van Juda*³. De pelgrims worden nu uitgenodigd om het beeld van vastheid en onaantastbaarheid dat de stad te zien geeft, zó in zich op te nemen dat ze de onuitwisbare indruk die ervan uitgaat, kunnen doorgeven aan hen die nog niet in Jeruzalem zijn geweest, of die — denk aan de Joden in de diaspora — wellicht nooit Jeruzalem zullen zien: Maak nu een ommegang rond de stad, tel haar torens, bekijk haar muren, laat uw oog langs haar bouwwerken gaan, dat gij thuis aan uw kinderen kunt vertellen: *Zo groot en goed is onze God, voor eeuwig is Hij de Herder die ons leidt*⁴.

Wonen in de tempel

Leest u nu zelf maar eens psalm 84. Stelt u zich de pelgrims voor die halt houden bij de poort van de tempel : *Hoe hartverruk-kend uw woning, Heer der hemelse machten. Ik verlang met hart en ziel naar de voorhoven van de Heer...* En de pelgrim benijdt het tempelpersoneel dat, bij wijze van spreken, in de tempel woont. Maar het

geluk dat de Sion biedt, strekt zich uit tot de laatste etappes van de tocht: onderweg al ervaart de pelgrim de zegen die van dit huis uitgaat ; het is zoals eertijds, toen Israël, op zijn tocht-naar het beloofde land, de woestijn in een goed bevloeid paradijs zag veranderen. Bij vers 8 kan men denken aan de bruidegom van het hooglied, die als een hert van bergtop tot bergtop springt, of aan de vreugdebode uit de Tweede Jesaja, die met zijn blijde tijding over de bergen snelt⁵.

Van dat *wonen* in de tempel is in de psalmen vaak sprake. De bedevaartganger bracht bij de grote liturgische feesten verscheidene dagen in Jeruzalem door. In die zin *woonde* hij in de tempel. Of ook in deze zin, dat hij er steeds weer terugkwam. Maar waarom kwam hij er steeds zo graag terug? Waarin bestond dat *hartverrukkende* van de tempel dan? Op de eerste plaats in heel de feestelijke sfeer. In een bekende psalm spreekt de dichter het heimwee uit waarmee hij weer naar die sfeer verlangt, zoals een hert dat naar levend water snakt: *Ik moet er steeds aan denken, en dan schiet mijn hart weer vol, hoe ik meeliiep in het gedrang, naar het huis van onze God, en dan hoor ik ze weer*

3 Psalm 48: 9-12.

4 Psalm 48: 13-15.

5 Op soortgelijke wijze spoedt Maria zich, met het *verheug u* van de engel nog in haar oren, naar Elisabet.

*zingen, heel die feestelijke stoet*⁶. Muziek dus, en liederen, en zwaaien met palmtakken... En in het heiligdom zelf was het een feest voor el Ie zintuigen : de schijn van vuur, wierookgeur, de reuk van gebraden vlees, en het festijn tenslotte van de offermaaltijd, waarbij men, met geurig gezalfd hoofd, van dat vlees at en de tot de rand gevulde beker dronk⁷.

Tot de feestvreugde behoort natuurlijk ook, zoals we al in psalm 42 hoorden, het samenzijn met de andere Israëlieten. Bij zo'n bedevaart voelde men duidelijk hoe de Jeruzalemmers, de bewoners van Juda en de vertegenwoordigers van de Joden in de diaspora één gemeenschap vormden. Over dat samenzijn, in Jeruzalem, rond en in de tempel, gaat het in psalm 133.

Geen verraad

Maar riekt heel die feestdrukte niet naar heidense godsdienstigheid? Met evenveel recht kunnen we vragen Was het geen ontrouw aan Jahwe om voor Hem een tempel te bouwen, zoals de heidense volkeren er een voor hun goden bouwden? Deze vraag hangt op haar beurt samen met de vraag: Was het geen verraad aan hun verleden toen Israël overging tot de vorming van een staat met — uiteraard — een koning als staatshoofd? Want bij een koninkrijk hoorde in het oude Oosten nu eenmaal een hoofdstad met een tempel. Deze vraag heeft de gelovige denkers in Israël inderdaad beziggehouden. Het antwoord komt hierop neer: Deze ontwikkeling was voor het voortbestaan van Israël, en voor het voortbestaan van zijn geloof, onvermijdelijk. Het geloof moet soms de moed hebben om de risico's van nieuwe vormen op de koop toe te nemen. En als het die vormen van de naburige, heidense volkeren overneemt, zijn die risico's niet denkbeeldig! Door de tempel met zijn liturgie werd Jahwe aangepast aan de nieuwe levensomstandigheden en politieke behoeften van het volk. Waarbij men erop vertrouwde dat de kern van de Tien Geboden, dat men namelijk van Jahwe geen heidense god mocht maken, onaantast bleef.

Vanuit deze overtuiging kon men achteraf zeggen : de stichting van Jeruzalem en de bouw van de tempel zijn in de grond niet het initiatief geweest van David of Salomo, maar

van God: *De Heer heeft Sion verkozen, het zich tot een zetel verlangd : Hier laat Ik mij neder voor immer, hier woon Ik, hier heb Ik mijn wens*⁸. In de verhalende boeken wordt dit aanschouwelijk uitgebeeld: toen Salomo de tempel inwijdde, nam Jahwe zelf er bezit van door hem met een wolk te vervullen⁹.

6 Psalm 42: 5.

7 Psalm 23: 5.

8 Psalm 132: 13-14.

9 1 Kon. 8: 10-13.

*Ja dat doet deugd: broeders te wezen en samen te zijn! Zoals kostelijke balsem uitgegoten over het hoofd en neerdruppelend op de baard, de baard van Aaron, die neerdaalt over de rand van zijn priestergewaad zó druppelt Hennon-dauw neer op de Sionsberg. Daar schenkt de Heer zijn zegen: leven in eeuwigheid!*¹⁰

psalm 133

Ook bij de Sinaï had God zich in een wolk geopenbaard. De tempel hoefde dus geen verraad te zijn aan de God van de uittocht. Hij was een tijdgebonden manier om iets tot uitdrukking te brengen dat niet tijdgebonden is: dat God ons, mensen, in zijn goedheid nabij is. Hiermee is ook het laatste antwoord gegeven op de vraag waarin het *hartverrukkende* van de tempel bestond. Maar hiermee is ook gezegd dat de berg Sinaï in de geest verplaatst was naar Kanaän, en dat de Sion vereenzelvigd werd met de berg waar God met hen zijn verbond had gesloten. Zo werd elke bijeenkomst op de Sion een uitbeelding van de tocht naar de Sinaï, waaraan ze hun bestaan als volk hadden te danken. En zoals de tocht door de woestijn uitliep op de vestiging in het beloofde land, zo werd de bedevaart naar Jeruzalem bekroond met de *thuiskomst* in de tempel, waar ze wel hadden willen blijven zoals de mus of de zwaluw die er haar nest had¹¹. Daarmee werden de bedevaarten van Israël gehaald uit de doelloosheid waarmee heidenen steeds weer een berg, een bron of een andere heilige plaats opzochten, en werden ze tot een beeld van de pelgrimstocht van het godsvolk, van de mensheid, naar de door God bereide toekomst.

Dit godsvolk, de nieuwe mensheid, wordt sinds 2000 jaar vertegenwoordigd door Jezus Christus. Waar mensen *in zijn naam*, in zijn Geest, gemeenschap willen vormen, onderweg zijn mét en voor elkaar, ligt dit in het verlengde van wat Israël in zijn bedevaarten tot uitdrukking bracht. En daarom kunnen wij hun bedevaartsliederen nog steeds zingen.

Luc Geysels

Het sukot of loofhuttenfeest ligt in het verlengde.

De zevende dag van Soekot heet Hoshana Rabbah (geweldige Hoshana), verwijzend naar de traditie dat de Joden in de synagoge tijdens de ochtenddienst rond de omtrek van het heiligdom zevenmaal lopen. Gedurende

de week van Soekot worden de maaltijden genuttigd in de Soeka en orthodoxe Joodse families slapen in de loofhutten, allesbehalve in geval van regen.

---

¹⁰ Psalm 133.

¹¹ Psalm 84: 4.